

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мануела Миронова Манлихерова

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в научна облас 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

с дисертационен труд на тема: „Влияние на медийно съдържание в дигитална среда и необходимостта от медийна грамотност”,

представен от Ваня Костадинова Божилова-Стоянова, редовен докторант в катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“ на Факултета по журналистика и масова комуникация

с научен ръководител: доц. д-р Мануела Манлихерова

1. Оценка на качествата на дисертационния текст

Трудът на редовен докторант Ваня Божилова – Стоянова анализира новата роля, в която влизат медиите в дигиталната среда, където скоростта на информацията много често доминира над истината, има по-малко аналитичност, новини, достигащи чрез връзки, предоставени от социалните мрежи, базирани на алгоритми, чрез които се решава каква информация да бъде получена. Появяват се нови създатели на медийно съдържание. Множеството източници на информация изграждат повишено съзнание и обективизъм, но в същото време допринасят и за загуба на фокус върху важното, както и се допускат много фалшиви новини. Специалният акцент в това изследване е необходимостта от медийна грамотност в момента, когато се увеличава важността на откриване на фалшивите от реалните новини, когато новият модел граждани – журналисти също може да се превърне в заплаха за истината, колкото и фалшивите новини, когато медийното съдържание е фокусирано върху драматизиране, опростяване, сензация, персонализиране и това налага медийната грамотност да стане част от образователната система на всяко демократично общество. Все още малко хора се ориентират ефективно в онлайн информационната среда. Това е глобален дефицит и е идентифициран като критичен фактор. Тази дисертация разглежда медийна грамотност като активна позиция не само към потреблението, но и към създаването на медии и особено на медийно съдържание, особено, когато медиата трябва да предложи диалогичност. Затова актуалността и значимостта на изследването на докторант Ваня Божилова - Стоянова са безспорни. Обобщен е възможно най-голям обем информация още в първа глава, за да се усети проблема.

Дисертационният труд дава цялостна картина на трансформациите на медиите, които протичат в дигиталната среда, и очертава новата медийна екосистема с нейните тенденции и перспективи, които ще наблюдаваме в развитие.

Структурно изследването е съставено от увод, три глави и заключение (177 страници текст) богата библиография (238 източника като 139 от тях на български и 99 на английски), приложения, фигури. Между заглавието като идейна платформа и трите глави има координация и структурно определяща връзка. Смятам, че надеждно е избран пътът за реализация на изследването.

Авторефератът синтезирано и цялостно представя дисертационния труд. Синтезирано, защото като цяло трудът конвертира събраното знание в нов контекст и търси практическите измерения на това знание.

Избраните методи са добре балансирани и адекватни на поставените цел, задачи и теза на изследването. В процеса на изследването е проучено голямо количество научна литература, анализирана и синтезирана. Направените изводи са апробирани и чрез национално представително социологически изследване.

Първа глава, която отразява трансформациите на медиите в дигитална среда, **втора**, която очертава новите роли и новите герои в създаване на медийно съдържание, как те действат в опит да повлияят в новата среда и **третата**, която концептуализира понятието медийна грамотност в настоящия момент, не са просто едно селектиране на информация. Предоставен е критичен анализ. Тук има оценка на теории, хипотези, идеи и аргументи с научна обосновка и полезност. Видно е умението за ефективното им и достъпно излагане. Последователно е аргументирано и анализирано становището, че медийната грамотност става най-важно житейско умение в 21 век и предпоставка за активно гражданско участие в обществения живот. Тук бих искала да отбележа, че винаги съм ценяла изключително много креативността като функционална интелигентност, която откривам в изследването на Ваня Божилова, в нейното оценяване на контекстуалността на процесите, абстрахирането от излишни подробности и свързването на използваните данни в система.

Дисертационният труд постига научните стандарти по изискванията в закона. Считам, че дисертационното изследване изпълнява задачите, които си е поставила авторката, най-вече как понятието медийна грамотност се актуализира, надгражда в съответствие със промените на динамичната медийна среда и се създава системен образ. Това според мен е и крайният изследователски продукт. Този образ е резултат и от собствено национално представително социологическо изследване на основата на фокус група, реализирано от изследователски център Тренд и пряко полустандартизирано интервю „лице в лице“ сред 1008 лица на възраст над 18 години за нагласите и действията на публиката в ролята ѝ на създател на медийно съдържание; резултат от проучване на случаи от практиката на основни създатели на съдържание в дигитална среда – традиционна медия (вестник), инфлуенсър и комуникационна компания; поредица от интервюта с журналисти, комуникационни специалисти, дигитални експерти, изследователи, учители. Всичкото това оформя референтна система за ползите от това изследване. Периодът на изследването обхваща 2020-2021 година, периода на пандемия и инфодемия, в който динамиката на процесите се усили и това създаде някои ограничения по отношение на обхвата на самото изследване.

2. Приноси на дисертационното изследване

Постигнатите научни и научно-приложни резултати в дисертационния труд са пряко свързани с поставените изследователски задачи и се наблюдава стремеж към обогатяване на съществуващите хипотези. Смятам, че систематизирано са очертани и изведени ключовите характеристики в динамично развиващата се дигитална среда. Обосновано е разширяването на понятието медия и създаването на медийно съдържание в дигиталната среда въз основа на критически анализ на съществуващите теории и трансформиращата медийна реалност. Предложената типологизация на основни нови създатели на медийно съдържание е представена в контекста на тяхната дейност като участници в новата медийна екосистема. Изследвани са и установени нагласите на публиката към променената ѝ роля от потребител в създател на медийно съдържание. Предложени са допълнителни аспекти на разширяващото се понятие медийна грамотност, породени от процеса на трансформация, на който сме свидетели – медиите, които формират обществено съзнание и налагат ценности, се задължават да са обществено отговорни, преподаването на умения за медийна грамотност следва да застъпва нуждата от активна аудитория, която очаква, търси, цени качествено съдържание. Както отбелязва самата авторка „Медийната грамотност овластява гражданите и ги „имунизира“ срещу негативните явления в дигитална среда, но не е в състояние да замени нуждата от авторитетни и силни медии и тяхната роля в демократичните общества.“

3. Бележки *Мотивирани бележки, съпроводени с оценка на тяхното влияние върху качеството на представената научна (приложна) продукция.*

Считам, че резултатите, до които Ваня Божилова достига, са резултат също и от нейната професионална дейност в областта на медиите и корпоративните комуникации, от натрупания опит и способността да се обработва голямо количество информация, както и коректно да се аргументира и позовава на източници.

4. Публикации и участия в научни форуми

Цялостната работа по дисертационния труд е съпроводена с три публикации в индексирани научни издания и четири участия с доклади на международни конференции и докторантски семинари. Дисертационният труд покрива изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени в Софийския университет.

5. Заключение

В заключение подчертам, че представеният дисертационен труд се отличава с изключително добро познаване на предметната област, висока научна осведоменост. Налице е емпирично социологическо изследване, изключително информативно, което в хода на разработването на дисертационния труд допълва анализа на теоретичните концепции и подпомага научното търсене на авторката. Така видимо интересът на Ваня Божилова е насочен не само към теоретичните аспекти на проблема за разширяване на понятието медийна грамотност, но и към практическото равнище на този проблем.

След всичко казано дотук смятам, че трудът съответства на всички изисквания на Закона на научните степени и знания. Въз основа на направените констатации имам аргументирано основание да дам своята положителна оценка на обсъжданата дисертация, както и на качествата на самия изследовател. Предлагам уважаемото научно жури да присъди образователната степен „доктор“ в научното направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки на докторант Ваня Божилова - Стоянова.

Дата: 25 януари 2022

Рецензент: доц. д-р Мануела Манлихерова